

Prediker 2: 1-16

Ik zei tegen mezelf: Kom, laat ik proberen de genoegens van het leven te smaken en te genieten van het goede. Maar ook dat, ontdekte ik, is enkel leegte. 2Vrolijkheid, zei ik tegen mezelf, is niet meer dan dwaasheid. En waar leidt vreugde toe? 3Ik heb mezelf ondergedompeld in de vrolijkheid van de wijn, en ik greep die dwaasheid aan om te onderzoeken of ik in mijn wijsheid – want die behield altijd de overhand – kon ontdekken wat een mens het beste doen kan, dat luttel aantal levensdagen dat hij doorbrengt onder de hemel. 4 Ook heb ik grootse dingen ondernomen: Ik heb voor mezelf paleizen gebouwd en wijngaarden geplant. 5Ik heb tuinen en parken aangelegd en daarin een keur van vruchtbomen geplant. 6Ik heb waterbekkens gegraven om een bos met jonge bomen te bevloeien. 7Ik heb slaven en slavinnen gekocht, en ook hun kinderen werden slaven in mijn huis. Ik bezat talrijke runderen, schapen en geiten, meer dan iedereen die voor mij in Jeruzalem heeft geregeerd. 8 Ik heb goud en zilver opgestapeld en in de rijkdom gedeeld van koningen en landen. Ik heb zangers en zangeressen aangesteld en het genot geproefd van vele, vele vrouwen. 9Grootse dingen heb ik ondernomen en meer bezit vergaard dan iedereen die voor mij in Jeruzalem heeft geregeerd. En bij alles wat ik voor mezelf verworven had, behield ik ook mijn wijsheid. 10Alles wat mijn ogen vroegen heb ik ze gegund, elke vreugde die mijn hart verlangde heb ik het gegeven, en ik genoot naar hartenlust van al het goede dat ik had verworven. Het was het loon voor mijn gezwoeg. 11Maar toen nam ik alles wat ik ondernomen had nog eens in ogenschouw, alles wat mijn moeizaam gezwoeg me opgeleverd had, en ik zag in dat het allemaal maar lucht en najagen van wind was. Het had geen enkel nut onder de zon. 12Ik nam nog eens in ogenschouw wat wijs is, en wat dwaas en onverstandig is. Wat zou de koning na mij doen met alles wat zijn voorgangers tot stand hebben gebracht? 13Zeker, ik zag wel in dat wijsheid nuttiger is dan dwaasheid, zoals het licht nuttiger is dan de duisternis. 14 Een wijze ziet tenminste wat hij doet, terwijl een dwaas in het duister tast. Maar ik weet ook dit: beiden treft hetzelfde lot. 15Wat de dwaas treft, treft ook mij, zei ik tegen mezelf, dus waarvoor ben ik eigenlijk zo uitermate wijs geweest? Ook dat is enkel leegte.

Matteus 16

De leerlingen voeren naar de overkant, maar waren vergeten brood mee te nemen. 6 Dus toen Jezus tegen hen zei: 'Wees terdege op je hoede voor de zuurdesem van de farizeeën en de sadduceeën,' 7begonnen ze er met elkaar over te praten dat ze geen brood hadden meegenomen. 8Jezus merkte het en zei: 'Kleingelovigen, waarom bespreken jullie met elkaar dat je geen brood bij je hebt? 9 Begrijpen jullie het dan nog niet, en herinneren jullie je ook de vijf broden voor de vijfduizend niet, en hoeveel manden jullie weer ophaalden? 10 En ook niet de zeven broden voor de vierduizend en hoeveel manden jullie toen weer ophaalden? 11Hoe is het mogelijk dat jullie niet begrijpen dat ik het niet over brood had? Wees op je hoede voor de zuurdesem van de farizeeën en de sadduceeën!'

Prediker... is een boekje dat vooral gekend is van uitvaartplechtigheden: voor alles is er een tijd, een tijd om te omhelzen, een tijd om te verscheuren, een tijd om te herstellen, een tijd om van omhelzen af te zien... // of van de boutades als “drink je wijn met vreugde”, wanneer het ons van pas lijkt te komen.

Prediker is niet het boek dat je ter hand neemt, wanneer je je voorneemt om aan je geloof te werken. Je zou gaan twifelen of het wel een bijbelse boodschap bevat, wanneer iemand vertelt over zijn genot van vele vrouwen en tegelijk dat hij zijn wijsheid altijd heeft bewaard.... Sommigen beweren dat het boekje per ongeluk in de bijbelse bibliotheek is gesukkeld... Ik zou het zover niet drijven, net omdat de bijbel een boek is waar mensen mensen zijn, waarin mensen worstelen met hun geloof en **hun vragen, hun levensvragen**, neerleggen aan de voeten van de Heer.

Heel de bijbel door zien we ook zaken die niet zo vroom zijn, als we zouden verwachten. Wanneer de beschonken Noah naakt gezien wordt, wanneer David zich verlekkert op de badende Bathseba of wanneer Petrus Jezus verloochent... Wanneer de leerlingen van Jezus vragen wie van hen het grootst zal zijn in Gods koninkrijk...

De bijbel staat vol met verhalen van hoop en twijfel, van triomf en teleurstelling, van zoeken en geloven. We zouden Prediker kunnen zien als iemand die aan de rand van de gelovige gemeenschap staat, omdat hij alles in vraag stelt. Heel wat zaken die in de bijbel worden genoemd, worden bij Prediker allemaal op een hoop en best scherp geformuleerd.

De tijd waarin Prediker schrijft, is er één waarin de trend de samenleving is binnengedrongen om na te denken over jezelf. Wij vinden dat redelijk vanzelfsprekend en doen dat op verschillende vlakken. Meer en meer vinden leerlingen en studenten in hun handboeken methoden om over hun oplossingsstrategieën en over hun persoonlijkheid en hun manier van aanpakken na te denken. Maar toen... in dat bijbels verleden ... gebeurde dat niet! Alles was gericht op de gemeenschap. Huwen = heel het dorp uitgenodigd, studeren = een bepaalde school volgen, zonde = schande voor je hele familie tot in het zevende knoopsgat.

Prediker schrijft rond 250 voor Christus en een paar eeuwen daarvoor – de geschiedenis verloopt trager naarmate je terugkeert in de tijd – waren er mensen opgestaan als Socrates (ken uzelf) en Boeddha (wees gelukkig, verlang

naar niets), en Confucius (de mens heeft twee oren en één mond). Prediker moeten we ook in die lijn situeren: het nadenken over jezelf en bewijzen zoeken van dingen die je voor waar aanneemt. Prediker heeft met Job gemeen dat hij zich vragen stelt, omdat hij zichzelf en zijn traditie tegenkomt. Met de woorden die hem waren aangeleerd kwam hij er niet meer om zijn eigen vragen te beantwoorden. Veel dingen lijken niet meer te kloppen. Wat nu? ... Zie je hoe Prediker ons dichterbij komt?

Waarom lopen wij hier op de aarde rond, vraagt hij zich af? We gaan zo vlug voorbij... en dan? Wat blijft er over van ons werken en ons zwoegen? En dan vraagt hij nog niet eens naar de zin, maar naar de opbrengst. Ik heb genoten van alles, zegt hij, maar het gaat allemaal voorbij. Ik heb grootse dingen gedaan in mijn leven, maar wat zullen mijn opvolgers ermee doen? Het heeft geen nut. Het enige wat wel min of meer van nut was, was de wijsheid. Want dan heb je tenminste de vrijheid om over zulke dingen na te denken. Maar uiteindelijk is het lot van de wijze en de dwaas hetzelfde en zo komt prediker maar weer eens op hetzelfde principe uit: alles is lucht, nietigheid. Hével staat er in het Hebreeuws, Abel. Hij mocht er ook niet lang zijn. Het zat al in zijn naam.

Nu, prediker relativeert zoveel, dat hij ook zijn eigen uitspraken relativeert. Hij is geen pessimist, hoewel je dat ook zou kunnen denken.

Dus eet je brood met vreugde, drink met een vrolijk hart je wijn. God ziet alles wat je doet allang met welbehagen aan. 8Draag altijd vrolijke kleren, kies een feestelijke geur. 9Geniet van het leven met de vrouw die je bemint. Geniet op alle dagen van je leven, die God je heeft gegeven. Het bestaan is leeg en vluchtig en je zwoegt en zwoegt onder de zon, dus geniet op elke dag. Het is het loon dat God je heeft gegeven. (Pred. 9: 7-9)

Dat genieten, daar hebben vele kerkvaders, monniken en bijbelgeleerden over gedebatteerd. Het stond voor velen haaks op de ascese, een leven in eenvoud, leven in transitie avant la lettre, het duurzame leven. Hoort genieten daarbij? Genieten van goed doen en van werken aan duurzaamheid... Een genieten waaraan God zelf vreugde heeft. Dat moet toch het toppunt van leven zijn!

Hoewel geen zeer gelovig geschrift, spreekt prediker wel degelijk over God. Eigenaardig genoeg staat de naam God vaak in verband met het blij-zijn en het genieten van het leven. Kan er iemand iets eten, ergens van genieten buiten God? (Pred. 2:25) Toch zijn het geen geloofsuitspraken. Zoals eerder gezegd. Prediker is de zoekende in het geloof. De mens die vol vragen en twijfels zit en in een fase waarin hij het allemaal niet meer kan plaatsen. Er zit niets mystieks of transcendent in wat hij ons vertelt. Het gaat over het hier en nu.

Maar het is niet anders bij de leerlingen van Jezus. Jezus spreekt over grote dingen. Hij spreekt over de hemel in beelden van de aarde. Hij heeft het over brood – Hij zelf is het brood, wie Hem volgt, heeft nooit meer honger.

Hij spreekt over gevaren. De farizeeën brengen een wettische leer en zetten het volk op een doodlopend spoor. De leerlingen moeten opletten, want hun leer verspreidt zich onder hen als zuurdesem in brood.

“huh”, brood!”, zegt er eentje. “We hebben geen brood.” Zo gaat dat met associatieve geesten, maar ook met mensen die nogal bezig zijn met aardse dingen. Mensen die willen zien, horen, smaken, ruiken, vooraleer ze ’t geloven. In zekere zin zitten de leerlingen vaak in hetzelfde schuitje als prediker, weliswaar aan de voeten van Jezus, maar vaak worden ze kleingelovigen genoemd.

Kleingelovigen. Waarschijnlijk zegt Jezus dat ook tegen ons. Wij die een erg materieel bestaan leiden. Wij die onszelf geen enkele twijfel of vraag ontzeggen, integendeel, trots zijn op onze kritische geest.

Kleingelovigen... Willen wij dat wel aanhoren? Klein, dat wil zeggen dat er iets kan groeien. **Willen** wij groeien in geloof? Of trappelen we liever zelfgenoegzaam op dezelfde plaats, overtuigd van ons ik en van onze eigen waarheid?

De leerlingen stelden Jezus ook wel eens vragen die getuigden van moed: OP een keer zeiden ze: Geef ons meer geloof.

Want als alles lucht en nietigheid is en straks voorbij is. Wat rest dan nog, wanneer we niet hebben ingezet op geloof?